

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de herenwoning Dhanis in Antwerpen

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 5 januari 2016 tot voorlopige bescherming als monument van de herenwoning Dhanis in Antwerpen;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 1 maart 2016 tot 1 april 2016 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de herenwoning Dhanis aantoonst;

Overwegende dat de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, als monument stedenbouwkundige waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De herenwoning Dhanis, opgetrokken tussen 1870 en 1873, is gelegen aan de Leien, een brede boulevard rond de 16de-eeuwse binnenstad, vanaf de jaren 1864 volgens het verkavelingsplan van Théodore van Bever aangelegd op de vrijgekomen gronden bij het afbreken van de Spaanse vesten. Langs deze nieuwe verkeersas verrezen burger- en herenhuizen en nieuwe openbare gebouwen als bakens in het straatbeeld zoals het Justitiepaleis, de Vlaamse Opera en de Nationale Bank. Binnen deze context van de 19de-eeuwse stadsuitbreiding van Antwerpen vertegenwoordigt de herenwoning Dhanis met bewaarde open binnenplaats, koetshuis en tuinmuur met poort, een gaaf bewaard ensemble en een zeldzame getuige van de karakteristieke, statige bebouwing uit de ontstaansperiode van de Leien. Dankzij een markante hoekinplanting op één van de verbindingslanen tussen het meest standingvolle segment van de Leien en het Stadspark, vis-à-vis de voormalige Nationale Bank van België, bepaalt het pand in grote mate het beeld van dit strategische kruispunt tussen de binnenstad, de Leien, het stadspark en de invalswegen uit zuidelijke richting (Lange Leemstraat en Mechelsesteenweg). Gescheiden door drie hoogbouwcomplexen van recentere datum, sluit de herenwoning Dhanis aan bij het meest gaaf bewaarde en voorname huizenblok van de Leien, gelegen aan de Frankrijklei nummers 103 tot en met 115;

Overwegende dat de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het monumentale herenhuis Dhanis met bewaard koetshuis, open binnenplaats en tuinmuur met poort, weerspiegelt in zijn configuratie en architecturale uitstraling de economische welvaart van Antwerpen dat in de tweede helft van de 19de eeuw een sterke economische bloei kende door onder meer de expansie van de haven. De woning werd in 1870-1873

opgericht door Guillaume Dhanis (1822-1889), een succesvol handelaar en telg van een vooraanstaande Antwerpse familie. Ook de volgende eigenaar Alphonse Aerts, die circa 1906 een koetshuis en tuinmuur met poort liet optrekken alsook enkele verbouwwerken liet uitvoeren, was een vooraanstaand persoon in het Antwerpse zakenleven, meer bepaald in het scheepvaartmilieu. Beide eigenaars kunnen model staan voor het type bouwheer dat zich vanaf de tweede helft van de 19de eeuw aan de nieuw aangelegde Leien vestigde: kapitaalkrachtige vertegenwoordigers van de mercantiele elite, bedrijvig in handel, nijverheid, scheepvaart en de 'haute finance';

Overwegende dat de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Ontwerper van de herenwoning Dhanis is de bekende Antwerpse architect L. Van Opstal, actief van het begin van de jaren 1850 tot kort voor 1900, en vader van architect E. Van Opstal. Alleen al in de jaren 1870 bracht architect L. Van Opstal meer dan honderd woningen tot stand in Antwerpen, gaande van veelal neoclassicistische burgerhuizen tot de meest prestigieuze herenwoningen voor het patriciaat, met een grote concentratie op de Leien en rond het Stadspark. Van zijn hand zijn ook het in de jaren 1930 verdwenen pendant van de herenwoning Dhanis, het "hotel Elsen-Cateaux" op de hoek van de Maria-Henriëttalei en de Rubenslei, het "hotel van Dael" op de hoek van de Maria-Henriëttalei en de Van Breestraat en het iets bescheidenere "hotel Grisar" op de hoek van de Frankrijklei en de Louiza-Marialei. Van dit type herenwoning met hoekinplanting, dat destijds op de zijassen het beeld van de Leien en de bebouwing rond het Stadspark bepaalde, vormt de herenwoning Dhanis, een gaaf en zeldzaam exemplaar.

De herenwoning Dhanis is door de gevelarchitectuur, de vrijwel ongewijzigde planindeling en het rijke interieur, een zeer representatief voorbeeld van burgerlijke architectuur uit het derde kwart van de 19de eeuw. De woning, gebouwd tussen 1870-1873 in een neoclassicistische stijl, verrijkt met elementen ontleend aan de Franse Seconde Empire, is opgevat als een hoekpand met bepleisterde gevels van vijf bij drie traveeën, omvattend een souterrain en drie bouwlagen onder een schilddak. In de door monumentale risalieten geritmeerde voor- en zijgevel verheffen zich boven een geblokte bel-etage de door balkons, zuilen en/of entablementen gemarkeerde bovenverdiepingen. De toegang gebeurt via een vestibule die als een afzonderlijk travee tegen het hoofdvolume aanleunt. De planindeling, gekenmerkt door een doordachte circulatie, beantwoordt aan de typologie van de herenwoning, geschikt voor een riante levensstijl met inwonend dienstpersoneel. De vestibule alsook de ontvangstruimtes en privé-vertrekken op de bel-etage en de eerste bovenverdieping, zoals de centrale trapzaal met majestueuze bordestrap en galerij waarrond een enfilade van salons geschikt is, zijn opmerkelijk omwille van hun gaaf bewaard 19de-eeuwse voorkomen en architecturale kwaliteit op het vlak van ruimtewerking, interieuraankleding en -afwerking. Aan de soberdere binnenafwerking van de tweede bovenverdieping is duidelijk dat dit niveau eerder bestemd was voor personeel. De authenticiteit van het 19de-eeuwse exterieur en interieur wordt versterkt door het bewaarde (vermoedelijk oorspronkelijk) historisch schrijn- en smeedwerk en de enkele beglazing van het schrijnwerk.

Achter de herenwoning Dhanis strekt zich een open binnenplaats uit met koetshuis, afgesloten door een hoge tuinmuur met smeedijzeren hek en een dito poort. De eclectische pittoreske vormgeving van het in 1906 toegevoegde koetshuis met art nouveau- en cottage-getinte elementen getuigt van een algemene smaakverandering in bouwstijl circa 1900. Het koetshuis verrast door het volumespel, de gevarieerde muuropeningen, het divers materiaalgebruik in de buitengevels en de decoratieve waterpomp. De intact bewaarde paardenstallen documenteren het vroegere gebruik van dit bijgebouw. De door pilasters gelede tuinmuur sluit aan bij het neoclassicistisch geheel en de solitair uitgegroeide plataan tussen het koetshuis en de tuinmuur vormt een beeldbepalend groenelement op de binnenplaats en in de straat. Dergelijk ensemble met bewaarde configuratie van woonhuis, koetshuis, open binnenplaats en tuinmuur in het centrum van de stad is in een hedendaagse stedelijke context een uitzonderlijk gegeven;

Overwegende dat de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Voor de herenwoning Dhanis berust de artistieke waarde op de decoratieve uitwerking van de bepleisterde straatgevels, maar in het bijzonder op de uitzonderlijk rijke afwerking van het interieur.

De neoclassicistisch opgevatte buitengevels worden verrijkt met sierelementen ontleend aan de Franse Second Empire. Het interieur behoort tot de meest authentieke en representatieve voorbeelden van burgerlijke interieurkunst uit de tweede helft van de 19de eeuw, geïnspireerd op Parijse voorbeelden. Het interieur is opgevat in een neoclassicistische stijl, typerend voor het derde kwart van de 19de eeuw, en wordt gekenmerkt door een eclectisch samengaan van overwegend neo-Lodewijk XVI, neorégence- en neorenaissance-elementen en siermotieven.

In de interieuraankleding is duidelijk gestreefd naar het scheppen van schoonheid waarbij veel aandacht ging naar de vormgeving in functie van de stijlkeuze, het materiaalgebruik en de afwerking. Vooral de vestibule, de aansluitende grote trapzaal en de salons die hierop uitgeven, weerspiegelen dit in hun aankleding en inrichting. De vestibule ontleent haar statig karakter aan het met zuilen geflankeerde marmeren trapbordes, de uitwerking van de plint, de vloer van steengoedtegels met rijke boord en de geleding en het sierstucwerk van wanden en plafonds. De trapzaal wordt gedomineerd door de prestigieuze bordestrap met decoratieve ijzeren trapleuning en door de met zuilen gemarkeerde galerij. De ruimte vormt over de twee niveaus één harmonisch geheel omwille van de doorgetrokken plafond- en wanddecoratie en het binnenschrijnwerk waarbij veel aandacht ging naar de plaatsing en uitwerking van de dubbele paneeldeuren. De vier salons op de bel-etage en het hoeksalon op de eerste bovenverdieping zijn rijk gestoffeerde, artistieke ensembles met bewaarde marmeren schouwen, ingewerkte spiegels, parketvloeren, beschilderde cassetten- en stucplafonds, beschilderde en bewerkte gelambriseerde wanden -al dan niet gecombineerd met geschilderde doeken, damast- of papierbehang-, supraportes, vensteromkastingen, gordijnkappen en ajourwerk. In de tweede traphal en de dito bovenverdieping zet de neoclassicistische aankleding zich voort in sober stucwerk met sierlijsten en pilasters. Ook de dienstvertrekken kregen een gepaste afwerking zoals het 'office' met bewaarde wandkasten van pitchpine en een keukenlift en het souterrain met een vloer van steengoedtegels en een lambrisering van faience.

Overwegende dat de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De herenwoning met rijk uitgewerkte straatgevels en gaaf bewaard interieur is representatief voor de sociale status van de burgerlijke elite in de belle époque en ademt nog hun woon- en leefstijl. Hun woonst diende de voorspoed en de ondernemingsgeest alsook de kunstzinnige behoeften van hun klasse te weerspiegelen. De ruimtelijke indeling en circulatie van de woning geeft duidelijk het onderscheid weer tussen de rijkelijk ingerichte bel-etage en eerste bovenverdieping met majestueuze traphal en de ontvangst- en privévertrekken van de eigenaar en de andere verdiepingen met voornamelijk werk- en nutsruimtes voor het personeel,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, Maria-Henriettelei 1 in Antwerpen, bekend ten kadaster: 8ste afdeling, sectie H, perceelnummer 1206X4.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument, de herenwoning Dhanis, met inbegrip van het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur met poort, heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° stedenbouwkundige;
- 2° historische;
- 3° architecturale;
- 4° artistieke;
- 5° culturele.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De herenwoning is gebouwd in 1870-1873 en circa 1906 uitgebreid met een eclectisch koetshuis op de binnenplaats, aan straatzijde afgesloten door een tuinmuur met poort. Het gebouw is opgetrokken in een neoclassicistische stijl, waarbij de rijke ornamentiek van de buitengevels aansluit bij de Franse Seconde Empire.

De woning is een beeldbepalend hoekpand met bepleisterde gevels op een blauwe hardstenen plint, van vijf bij drie traveeën, opgebouwd uit een souterrain en drie bouwlagen onder een afgeknot leien schilddak. De vestibule met hoofdinkom leunt als een afzonderlijk travee tegen de achtergevel van het hoofdvolume aan. In de door monumentale risalieten geritmeerde voor- en zijgevel verheffen zich boven een geblokte bel-etage de door balkons, zuilen en/of entablementen gemarkeerde bovenverdiepingen, verrijkt met typische siermotieven zoals onder meer guirlandes, rozetten, palmetten, lijstwerk, pilasters en topvazen. De rechthoekige muuropeningen zijn gevat in een geriemde omlijsting, in voor- en zijgevel met cartouchesleutel, op de bel-etage met panelen op de borstwering, op de bovenverdiepingen met een balustrade. De achtergevel is in dezelfde bouwtrant, maar soberder opgevat. De aan deze gevel palende vestibule bevat aan de binnenplaatszijde de achteringang in de vorm van een rondbogige inkompartij. De uiterst rechtse travee van de aanbouw is op de bel-etage uitgewerkt als een driedelige vensterpartij, voorzien van een aansluitend terras met een cirkelvormige uitsprong en een ijzeren leuning. Afgesloten door een tuinmuur met smeedijzeren hek en dito poort strekt zich achter de woning de verharde open binnenplaats met koetshuis uit. Dit eclectisch gebouw met art nouveau- en cottagegetinte elementen is opgetrokken in geelkleurig baksteenmetselwerk met gebruik van zandsteen en blauwe hardsteen voor decoratieve en constructieve elementen. Zo siert een waterpomp de afgeschuinde buitengevel van het koetshuis. Op de begane grond bleef de planindeling behouden met intact bewaarde stallingen. De bepleisterde en beschilderde tuinmuur met smeedijzeren poort wordt gekenmerkt door panelen die afwisselen met geblokte pilasters van blauwe hardsteen. Tussen het koetshuis en de tuinmuur staat een solitair uitgegroeide plataan. Bij beide gebouwen bleef het (vermoedelijk oorspronkelijk) historisch schrijn- en smeedwerk bewaard.

De herenwoning heeft een vrijwel ongewijzigde planindeling waarbij het hoofdropzet bepaald wordt door de centrale trapzaal waarrond de voormalige ontvangstruimtes en privévertrekken als een enfilade geschikt zijn. De rijke en gaaf bewaarde aankleding en inrichting van het interieur is opgevat in een neoclassicisme, typerend voor het derde kwart van de 19de eeuw en gekenmerkt door een eclectisch samengaan van overwegend neo-Lodewijk XVI-, neorégence- en neorenaissance- elementen en siermotieven. Van souterrain tot zolderverdieping bleef het binnenschrijnwerk overwegend bewaard, met als opvallend element de veelal dubbele paneeldeuren met hang- en sluitwerk.

De vestibule ontleent haar statig karakter aan het met zuilen geflankeerde marmeren trapbordes, de marmeren plint, de geleding en het sierstucwerk van wanden en plafonds en de vloer van steengoedtegels met rijke boord. De trapzaal wordt gedomineerd door de prestigieuze bordestrap met decoratief uitgewerkte ijzeren leuning en door de met zuilen gemarkeerde galerij. De ruimte vormt over de twee niveaus één harmonisch geheel door het doorgetrokken plafond- en wandstucwerk en het binnenschrijnwerk waarbij veel

aandacht ging naar de plaatsing en uitwerking van de dubbele paneeldeuren. In de vier salons op de bel-etage en het hoeksalon op de eerste bovenverdieping bleven alle interieurelementen bewaard zoals de marmeren schouwen met ingewerkte spiegels, de parketvloeren, de beschilderde cassetten- en stucplafonds, de beschilderde of bewerkte gelambriseerde wanden, al dan niet gecombineerd met geschilderde doeken, damast- of papierbehang, de supraportes, de omkasting van de vensters, de gordijnkappen en het ajourwerk. Het 'office' heeft nog beglaasde wandkasten van pitchpine met keukenlift. Op de soberder uitgewerkte tweede bovenverdieping bleef de planindeling van een brede gang en aan weerszijden kamers met bewaarde dubbele paneeldeuren behouden. Het 'souterrain' splitst zich op in een eerste gedeelte met troggewelven, bestaande uit diverse vertrekken met pitch-pindeuren aan weerszijden van een gang met een vloer van steengoedtegels, en een tweede lager gelegen gedeelte met een bakstenen tongewelf.

Art.3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° met betrekking tot voorliggend beschermingsvoorstel dient de configuratie en de unieke ensemblewaarde van het geheel, gekenmerkt door een intrinsieke samenhang tussen de herenwoning, het koetshuis, de open binnenplaats en de tuinmuur, te worden gerespecteerd. Om deze reden zal elke beheersdaad een geïntegreerde en duurzame aanpak vereisen waarbij de impact op de volledige site met al zijn componenten wordt afgewogen en waarbij de draagkracht van de site niet wordt overschreden;
- 3° de open binnenplaats dient behouden te worden als binnenplaats daar deze open ruimte een rustpunt vormt in het straatbeeld met een gesloten bebouwing en van op de straat een vrij zicht biedt op het beeldbepalend volume van het hoekpand Dhanis, gekenmerkt door drie vrijstaande buitengevels. Het behoud van de open binnenplaats veronderstelt tevens het behoud van de tuinmuur met poort als afbakenend element;
- 4° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de neoclassicistische (herenwoning) en eclectische (koetshuis) buitenarchitectuur. De huidige, goede bouwfysische toestand van beide gebouwen, alsook van de tuinmuur, dient aangehouden te worden. De erfgoedwaarde van het pittoreske koetshuis zou nog versterkt kunnen worden door de oorspronkelijke bedaking van het hoektorentje te herstellen. Dergelijke ingreep vraagt wel een wetenschappelijke onderbouwing op basis van plan- of archiefmateriaal;
- 5° het is van belang de planindeling van souterrain (voor dit niveau voornamelijk de hoofdstructuur met gang en twee keldergedeelten) tot en met de eerste bovenverdieping te respecteren. Hier moet de hiërarchie van de vertrekken (representatieve ontvangstruimtes-woonvertrekken-dienstvertrekken) bewaard blijven en is het opportuun elk toekomstig gebruik hierop te enten. Ook de bestaande circulatie, verdeeld over twee verschillende trappartijen, dient bewaard. De bescherming beoogt tevens het behoud van de structuur, aankleding en inrichting van de vertrekken op het souterrain (de gang en het tweede keldergedeelte), de begane grond (vestibule), de bel-etage (traphal met hoofdtrap, vier salons en office) en de eerste bovenverdieping (overloop, galerij, hoeksalon, tweede traphal), gekenmerkt door divers materiaalgebruik en decoratietechnieken;
- 6° voor het koetshuis is de oorspronkelijke planindeling op de begane grond behoudenswaardig, inclusief de inrichting en aankleding van de bewaarde paardenstallen.

Art. 4. §1. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;

- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

§ 2. Binnen het kader van de omschreven erfgoedwaarden en beheersdoelstellingen is voor de instandhouding en het onderhoud van de herenwoning Dhanis met open binnenplaats, koetshuis en tuinmuur met poort, het behoud van volgende erfgoedkenmerken en -elementen verplicht:

- 1° de configuratie van de herenwoning, de open binnenplaats met koetshuis en de tuinmuur met poort aan de straatzijde (Maria-Henriëttalei);
- 2° de schaal, de volumewerking, de opstand en het type bedaking van de herenwoning en het koetshuis, alsook de dakconstructie, dakbedekking, gevelgeleding, gevelafwerking (de in een wittint geschilderde bepleistering en baksteenmetselwerk met verwerking van natuursteen) en gevelornamentiek;
- 3° de afwerking en geleding van de tuinmuur;
- 4° het historisch schrijn- en smeedwerk, inclusief de enkele beglazing van het schrijnwerk;
- 5° de planindeling van de herenwoning en het koetshuis (begane grond). Voor de herenwoning betekent dit ook het aanhouden van de bestaande circulatie die tot aan de eerste bovenverdieping verloopt via de centraal gelegen hoofdtrap en vanaf dit niveau verder tot de zolderverdieping verloopt via de tweede bordestrap;
- 6° de gaaf bewaarde, rijke interieurinrichting en -aankleding van de in de erfgoedwaarden omschreven vertrekken:

In de herenwoning: de vloeren (van parket, steengoed en natuursteen), de beschilderde cassetten- en stucplafonds, de gewelven, alle binnenschrijnwerk met hang- en sluitwerk, de beschilderde of bewerkte gelambriseerde wanden, de wandbekledingen, de schouwen, de ingewerkte wandspiegels, de trappen, het stucwerk, de omkasting van de vensters, de gordijnkappen en het ajourwerk.

In het koetshuis: de paardenstallen met gescheiden boxen, de vloer, de gewelven, de voederbakken en -schuif, de wandbekleding met hout en tegels.

Art. 5. §1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen of vervangen van decoratieve gevelelementen en smeedijzer;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en struiken die

opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;

- d) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
- e) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- f) het aanleggen van parkeerplaatsen.

§2. Voor de volgende handelingen aan het interieur van het beschermde monument moet een toelating worden gevraagd:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, schouwen, ingewerkte wandspiegels, trappen, stucwerk, wand- en plafondschilderingen, wandbekledingen, papierbehang, binnenschrijnwerk, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **14 SEP. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS